

Yağdı K, Yılmaz K, Sezer N, Aydemir T, Bağcı S A (2010). türkiye’de tarla bitkileri tohumluk üretimi ve kullanımı ile tohumculuk sisteminin genel değerlendirilmesi. Ziraat Mühendisliği VII. Teknik Kongresi. Ankara. Bildiriler Kitabı II. 861-875.

Özet

Günümüzde gübreleme, çapalama, sulama, ilaçlama gibi çok sayıdaki yetiştirme tekniklerinin kullanım amacı tohumda var olan genetik ve fizyolojik potansiyellerin ortaya çıkmasını sağlamaktır. Tüm bu uygulamalarda başarının üst sınırını tohumun genetik potansiyeli belirlemektedir. Bitki ıslahı çalışmaları ile genetik yapısı değiştirilen ve geliştirilen tohumluk materyalleri, yüksek verim ve kalite, hastalık ve zararlılara dayanıklılık, tüketici taleplerine yanıt verme gibi bir çok özellikleri ile büyük yararlar sağlamaktadırlar.

2007 yılı itibariyle ticarete konu olan dünya tohumluk piyasası hacmini 36.5 milyar \$ olup, bunun %23.3’ü ABD ve %10.9’u Çin ve % 5.9’u Fransa tarafından gerçekleştirilmektedir. Türkiye ise 350 milyon \$’lık piyasa hacmi ile dünya tohum piyasası içinde yaklaşık %1’lik bir pay almaktadır.

Yurdumuzda, yıllık tohumluk üretim programlarının hazırlanması görevi Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü’ne verilmiştir. Her yıl kamu ve özel tohumluk kuruluşlarının ortak katılımı ile yapılan toplantılarda, ürün bazında tohumluk gereksinimi ve mevcut stoklar göz önüne alınarak, bir sonraki yılın tohumluk üretim programları hazırlanır. Yurdumuzda hemen her yöremizde tarımı yapılabilen buğday tohumluk üretimi, 1995 yılından 2008 yılına kadar 111.710 ton (1995) ile 297.038 ton (2007 yılı) arasında gerçekleşmiştir. Yıllar içerisinde gerek üretim değeri gerekse de dağıtım değerlerinde 100-150 bin tondan fazla değişkenlik gösteren buğday tohumluğunun, 2007 yılı ekim alanı için hesaplanan gerekli tohumluk miktarı 539.847 tondur. Bu yıl için yapılan dağıtım ise 173.045 ton olup, dağıtımın gereksinimi karşılama oranı % 32.1’ dir. Ülkemizde tohumluk üretimlerinin hemen hemen tamamı özel sektör tarafından yapılan hibrid mısır ve ayçiçeği için ise, son yıllarda dağıtımın gereksinimi karşılama oranı % 90 ve üzerinde gerçekleşmektedir.

Ülkemizde tohumculukla ilgili tüm işlerin düzenlenmesi 8.11.2006 tarihinde yürürlüğe giren “Tohumculuk Yasası” ve ilgili yönetmelikler ile yapılmaktadır.

ISTA’nın üye laboratuvarların yeniden yapılanması ve yetkilendirilmesi amacıyla ortaya koyduğu ve ülkemiz adına ISTA üyesi olarak uluslararası kurallara uygun tohum sertifikasyon hizmetlerini yürüten Tohumluk Tescil ve Sertifikasyon Merkezi Müdürlüğü laboratuvarlarında

ISTA kurallarına uygun bir kalite sistemini oluşturmuş ve 2001 yılında ISTA tarafından ISO/IEC/17025 ve tohum kalite testleriyle ilgili ISO Guide 25 standartlarına göre 124 bitki türünde akredite edilmiştir.

Buğday, arpa, çeltik, yemeklik dane baklagiller, bir kısım yem bitkileri gibi, tohumluk üretimleri esas olarak kamu kuruluşları tarafından gerçekleştirilen ve Türkiye toplam sertifikalı tohumluk ihtiyacının büyük bir kısmını teşkil eden bu türlere ait tohumlukların üretim ve pazarlamasında etkinlik ve verimliliği artırabilmek için bir yandan kamu kuruluşlarının daha verimli çalışmasına imkan tanıyacak yasal ve idari düzenlemeler yapılmalı, diğer yandan özel kuruluşların bu türlerde faaliyet göstermesi özendirilmelidir. Bu nedenle, devletin temel materyal tedariki ve insan kaynağı yaratmada sektör ile işbirliği içinde programlar geliştirerek uygulaması yararlı olacaktır.

Yurdumuzda özellikle hibrid tohumlukların çok önemli bir kısmı halen dışalım yoluyla karşılanmaktadır. Bu alanda çeşit yenileme süresinin kısalığı ve rekabetin sertliği yurt içi araştırma kurumlarının adaptasyonlarını ve esnekliğini azaltmaktadır. Bu nedenle yerli hibrid çeşitlerinin artan sayıda ortaya konması veya melez tohum satma anlayışı yerine, üretim lisansı ile tohumluk üretilmesi yoluna gitmek gerekmektedir.